skaldytų akmenų, jungtų kalkių skiediniu. Kai kur tarp akmenų pasitaiko plytų fragmentų. Akmenys jungti nuo antros eilės.

Išvalius įėjimą į bokštą, buvo nustatyta, kad altitudė liko maždaug XV a. autentiška, vidinėje pusėje išliką laiptų fragmentai.

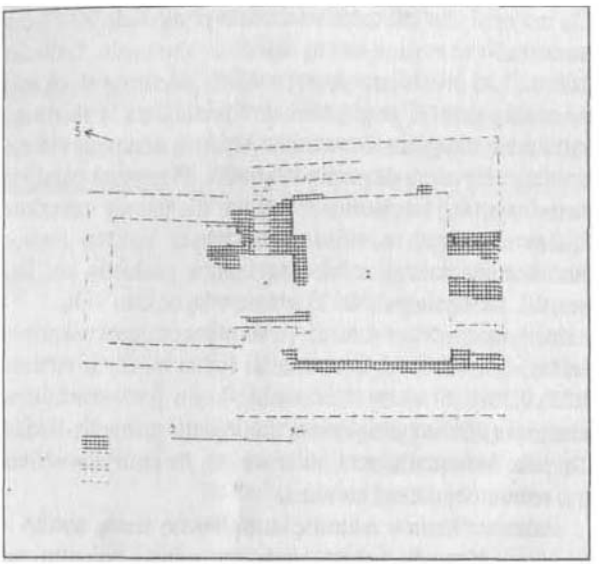
Pietiniuose kazematuose buvo iškasti 6 šurfai. Išorinės sienos pamatai iki 1,1 m gylio nuo žemės paviršiaus, dėti iš skaldytų akmenų, nuo antros eilės jungtų kalkių skiediniu. Rostverkų po siena nerasta. (Kazematai numeruojami nuo pietrytinio bokšto). Kazematuose Nr. 1,2, prie tarpinės sienos, jau 1967 m. buvo rastos krosnys: patalpoje Nr. 1 -2,8 - 2,7 m dydžio, patalpoje Nr. 2 - 2,8 - 3,0 m. Jos stipriai sunaikintos atliekant pilies restauraciją. Šios krosnys turi vienos eilės didelių akmenų, jungtų kalkėmis, vainiką, išsidėsčiusi apie krosnies atviras puses. Iškasus šurfus šalia krosnių, paaiškėjo, kad jų padai yra iš plytų. Šalia krosnių rasta degėsių, medžio anglies gabalėlių, kazemate Nr. 2- apdegusių XV-XV1 a. naudotų molinių puodų fragmentų. Taigi šios krosnys greičiausiai buvo naudotos maisto gamybai. Šią hipotezę patvirtina ir tai, kad valant kazematus nebuvo aptikta jokių skliautų liekanų. Tai leistų daryti išvadą, kad kazematai buvę. vienaaukščiai ir negyvenami.

Dalyje tirtų kazematų rasta fragmentiškai išlikusi kalkinė asla, kurią, remiantis analogiška vakariniuose kazematuose rastąja asla, galima laikyti vienalaike su krosnimis.

Albertas Lisanka

VILNIAUS GYNYBINĖS SIENOS VARTŲ TYRINĖJIMAI 1991 M.

Vykdant Vilniaus g. 28/2 pastato kapitalinį remontą, būsimųjų požeminių komunikacijų vietose 1991 m. PRPI tyrinėjo buvusių Vilniaus vartų teritoriją (apie 15 m ilgio

Vilniaus vartų bokšto planas 1-umsausinis mūras
2-menami mūrai 3-barokinis mūras

Vilniaus g. atkarpą prie Benediktinų g.). Iškastas apie 84 m^2 plotas. Jame po dabartinio gatvės grindinio suardytu sluoksniu 50-70 gylyje, buvo atkastos XVI-XVII a. 12x10,5 m dydžio Vilniaus vartų bokšto sienų liekanos. Jos mūrytos iš eilėmis dėtų 62x44x35 cm, 85x46x47 cm, ir pan. dydžio akmenų. Tarpai tarp jų užpildyti raudono molio 31x15,2-16,2x9,5-10 cm dydžio plytomis bei plytgaliais. Mūras jungtas balkšvu rupiu kalkių skiediniu. Pietrytinė vartų bokšto siena 2-2,1 m, o šiaurės vakarinė - 2,5 m storio. Pietvakarinės ir šiaurės rytinės sienų storis nenustatytas. Dalis sienų sunaikinta tiesiant požemines komunikacijas (dujotiekį, kolektorių, vandentiekį).

Šiaurės vakarinė bokšto sienos 2,1 m ilgio dalis užsibaigia lygiai mūrytu kraštu. Šios sienos dalyje per vidurį išmūryti apie 70 cm pločio laiptai. Išlikusios 6 laiptų pakopos. Laiptai veda į 2,2x2,5 m dydžio patalpą (Nr. 1). Ji įrengta šiaurės vakarinėje bokšto sienoje t.y. šiaurės vakarinė 1,2 m storio patalpos siena iškišta į išorę ir tik vidinis kraštas sujungtas su šiaurės rytine bokšto siena. Tačiau pats vidinis šios sienos kraštas tik priglaustas, o jos pagrindas dėtas ant plytų grindų. Likusioje patalpos dalyje plytų grindų nerasta.

Čia nelygiai užpiltas su akmenimis ir plytgaliais 30-55 cm storio balkšvo rupaus kalkių skiedinio sluoksnis. Galimas daiktas, kad plytos nuardytos, o storas skiedinio sluoksnis buvo kaip pamatų praplatinimas. Sprendžiant iš skirtingų kalkių skiedinių, šiaurės vakarinė patalpos siena (jos vidinis kraštas) vėlyvesnė už patalpos grindis. Pietrytinė patalpos siena - apie 0,61 m storio. Ji taip pat tik šiaurės vakariniu kraštu sujungta su šiaurės vakarinės bokšto sienos pietvakariniu kraštu. Minėtos patalpos paskirtis kol kas neaiški. Kita patalpa (Nr. 2) užėmė visą bokšto vidų.

Ant patalpos Nr. 1 šiaurės rytinės sienos šiaurės vakarinio krašto, apie 75 cm gylyje, uždėtas lygiai nutašytu viršumi 1,25x0,78x0,47 m dydžio akmuo, kurio pietvakariniame krašte yra 20 cm gylio į dugną siaurėjantis griovelis-lizdas. Tai pakeliamojo tilto atraminis akmuo. Jis įmūrytas vėliau, t.y. remontuojant bokšto sieną.

Atkasant šiaurės vakarinę vartų bokšto sieną, aptikti ir baroko laikotarpio bokšto sienų fragmentai bei tilto per Kačergos upelį šiaurės rytinė arka.

Vilniaus vartų bokšto pamatų gylis nenustatytas. Išlikusių sienų aukštis - apie 3,7 m aukščio.

Algimantas Merkevičius

TELŠIŲ SENAMIESČIO TYRINĖJIMAI

Rašytiniuose šaltiniuose Telšių dvaras paminėtas XV a. antrojoje pusėje. XVI a. pirmoje pusėje jau minimas Telšių valsčius, o 1536 m. pastatyta pirmoji Telšių bažnyčia. Nuo šių datų ir skaičiuoja savo metus Telšių senamiestis.

1991 m. III žvalgė šiluminės trasos vietą senamiesčio centrinėje dalyje. Laisvės g. - Masčio ežero šiaurės rytinis pakraštys su atšakomis į Plungės LKGVŪ "Minija" Telšių cechą (buvusi aukštoji rabinų mokykla) bei gyvenamuosius